

ТАЪЛИМ-ТАРБИЯДА ИНТЕГРАЦИОН ЖАРАЁНЛАР АҲАМИЯТИ

Жаббарова Юлдуз Жуманиёзовна

Тошкент педиатрия тиббиёт институти. Ўзбекистон, Тошкент ш.

Аннотация. Илмий мақолада глобаллашув шароитида мафкуравий таҳдидлар ва маънавий хуружларнинг олдини олиш, “оммавий маданият”га қарши курашиш тизимлари баён қилинган. Бугунги кунда, замонавий билим олган, илғор касб-хунарларни, инновацион технологияларни, хорижий тилларни пухта эгаллаган ўғил – қизларимизга, миллий ва умуминсоний қадриятларни яхши билишга, янгича дунёқарашли шахслар бўлиб вояга етишларига алоҳида эътибор берилаётгани, ёшларни маълум мақсад атрофида бирлаштирувчи миллий ғоянинг ўрни, миллат тақдири, Ватан равнақи, юрт фаровонлиги йўлидаги, ҳаракатлантирувчи кучи ёшларнинг маънавиятида алоҳида аҳамият касб этиши ёритилган.

Калит сўзлар: Миллий қадрият, глобаллашув, “оммавий маданият”, мафкуравий таҳдидлар, маънавий хуружлар, мафкуравий полигон, таълим-тарбия.

ЗНАЧЕНИЕ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В ОБРАЗОВАНИИ

Жаббарова Юлдуз Жуманиёзовна

Ташкентский педиатрический медицинский институт. Узбекистан, г. Ташкент.

Аннотация: В научной статье описываются системы предотвращения идеологических угроз и моральных нападков в условиях глобализации, борьбы с «массовой культурой». Сегодня особое внимание уделяется нашим мальчишкам и девочкам с современным образованием, передовыми профессиями, инновационными технологиями, доскональным знанием национальных и общечеловеческих ценностей, взрослением людей с новыми взглядами на судьбу, развитие Родины, процветание страны, ее движущая сила играет особую роль в духовности молодежи.

Ключевые слова: национальные ценности, глобализация, «массовая культура», идеологические угрозы, духовные атаки, идеологическая свалка, образование.

THE SIGNIFICANCE OF INTEGRATION PROCESSES IN EDUCATION

Djabbarova Yulduz Djumaniyozovna

Tashkent Pediatric Medical Institute. Uzbekistan, Tashkent.

Annotation: *The scientific article describes the systems of prevention of ideological threats and moral attacks in the context of globalization, the fight against “mass culture”. Today, special attention is paid to our boys and girls with modern education, advanced professions, innovative technologies, and thorough knowledge of national and universal values, growing up as new-minded people. destiny, development of the Motherland, the prosperity of the country, its driving force plays a special role in the spirituality of the youth.*

Keywords: *national values, globalization, “mass culture”, ideological threats, spiritual attacks, ideological landfill, education.*

КИРИШ

Ўзбекистон Конституцияси – мустақиллик қомуси, том маънода ўзбек халқи қадриятининг олий ҳуқуқий шакли, ҳаётимизнинг асосий қонуни сифатида халқ манфаатлари учун хизмат қилмоқда. Унда ифодаланган конституциявий меъёрлар ва қонунларнинг устуворлиги жамиятда ижтимоий муносабатларни мақбул ҳолга келтиришга йўналтирилганлиги билан фуқаролик жамият асосларини қарор топтиришнинг асосий омили, ҳуқуқий ислохотларнинг пойдеворидир.

ИШНИНГ МАҚСАДИ

Адабиётлар билан ишлаш, манбаларни ўрганиш ва маълумотлар таҳлили асосида таълим-тарбияда интеграцион жараёнлар аҳамиятини ёритишдан иборат.

ҚЎЛЛАНИЛГАН УСУЛЛАР

Адабиётлар билан ишлаш ва назарий таҳлил.

Олинган натижалар муҳокамаси. Муҳтарам Президентимиз “Янги Ўзбекистон” газетасига берган интервьюсида “Ёшлар – халқимизнинг асосий таянчи ва суянчи. Кенг қўламли ислохотларимизни самарали амалга оширишда улар халқ қилувчи куч бўлиб майдонга чиқмоқда. Айнан замонавий билим олган, илғор касб-ҳунарларни, инновацион технологияларни, хорижий тилларни пухта эгаллаган ўғил – қизларимиз мамлакатимизни янада тараққий эттиришда етакчи ўрин тутди, дея таъкидлади. Глобаллашув жараёнида ўзига хос замонавий тафаккурга эга, миллий ва умуминсоний қадриятларни яхши биладиган, янгича дунёқарашли шахсларни вояга етказишга алоҳида эътибор берилмоқда. Бу жараёнда барчани маълум мақсад атрофида бирлаштирувчи миллий ғоянинг роли кучли бўлиб, миллат тақдири, Ватан равнақи, юрт

фаровонлиги йўлида ўзгача қиёфа касб этувчи давлатлар шаклланиб боради. Уларнинг ҳаракатлантирувчи кучи сифатида шахс ва давлат ўртасидаги ижтимоий муносабатлар тизими, ёшлар маънавияти алоҳида аҳамият касб этади. Мамлакатимизда шахс манфаатларини устун қўйиш, давлатнинг ислохотлар жараёнидаги фаолиятини инсон манфаатлари йўлида тобора мустаҳкамлаб бориш энг долзарб вазифа ҳисобланади.

Мазкур жараёнда жамиятнинг ҳақиқий ватанпарвар, юсак маънавиятли фуқароларга эҳтиёжи кучайиб боради. Бу эса, ўз навбатида жамиятнинг ҳаракатлантирувчи кучига айланаётган ёшларни эзгу мақсадлар сари йўналтириб, ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларида муайян ғоя ёки мафкуранинг кучли шаклланишини талаб этади. Натижада халқнинг турмуш тарзини акс эттирувчи, соғлом фикрли шахс ёхуд ёш авлодни тарбияловчи муайян қарашлар ва фикрлар йиғиндисидан иборат мафкура вужудга келади. Бу мафкура ёшларни ижтимоий идеаллар негизида юсак марралар сари чорлаб, доимо маънавий-руҳий жараёнларга куч-қувват бўлувчи вазифани бажаради.

Халқ маънавиятининг тарихи қанчалик бой бўлса, унинг бугунги кундаги интеллектуал имкониятлари, ёшларининг интилишлари, мақсадлари ҳам шунчалик улуғвор бўлади. Бунга ишонч ҳосил қилиш учун кейинги беш йиллик тараққиётимизга нигоҳ ташлашнинг ўзи кифоя. Янги Ўзбекистон стратегиясининг янгича тамойиллари замирида буюк салтанат барпо этиб, ўзбек халқини жаҳонга танитган улуғ Амир Темурнинг адолатли сиёсати мужассам. Ўзининг машхур “Тузук”ларида у шундай дея сабоқ беради: “Ҳар кимдан кенгаш олдим. Ҳар кимдан фикр ўргандим, қайси бири фойдалироқ бўлса, уни кўнгил хазинасида ишлата билдим. Аслида, Соҳибқирон бобомизнинг бу ўғитлари биз учун бебаҳо маънавий хазинадир. Унинг замирида қанчадан – қанча меҳнат ва заҳмат, ақл-идрок, мардлик ва жасорат, тадбиркорлик, келажакка ишонч руҳи турибди. Миллий мафкуранинг асосий фалсафий илдизларини жаҳон фалсафасидаги умуминсоний қадриятлар, Шарқ фалсафаси ва юртимиздан етишиб чиққан алломаларимизнинг фалсафий қарашлари ташкил қилади.

Миллий мафкура деганда, муайян ҳудудда яшовчи ҳар бир миллатнинг моддий ва маънавий эҳтиёжлари, маслак-муддаолари, мақсадлари, манфаатлари ва орзу-умидларини ёрқин акс эттириб келувчини ғоялар мажмуасини англаш учун ёшларимиз ватан тарихини, халқнинг қадимий илдизларини, улуғ аждодларнинг меросини ўрганишлари шарт. Шахснинг шаклланиши ва камолоти унинг миллий ғурур ҳамда миллий ўзлик туйғусини англаши билан белгиланади. Ёшлар тафаккурида истиқлол ва ватанпарварлик, давлат рамзларига эҳтиром туйғуларининг уйғониши маънавий-психологик ҳодиса сифатида ўрганилади. Бизнинг тенгдошларимиз дунёга маърифат кўзи билан қарашга ўрганиб бормоқдалар. Муҳими, бунинг учун замин ва асос ўз ўтмишимиздан, анъаналаримиз ва қадриятларимиздан топилади.

Хусусан, ўзбек халқнинг миллий мафкураси ҳам “Авесто” яратилмасдан анча олдин ижтимоий ҳаётда шахслар дунёқарашини ривожлантириб келган. Мана шундай ўзининг миллий мафкурасини асоси Ватанининг озодлиги учун курашган шахс Широқ эди. У халқнинг озодлиги, юрт тинчлиги ва юксак эстетик маданиятини сақлаб қолиш учун ўзини ўлимга маҳкум этганда, у албатта ўзининг миллий мафкурасига таянган эди. Чунки унинг бу мафкураси халқ аъзоларини энг олий эзгу ва бунёдкорликка йўналтирилган ишларга даъват этган ҳамда уларни юксак эстетик маданиятли жамиятнинг, қолаверса, халқнинг фаровон яшаши, бахтли соғлом турмуш кечириши учун ҳар қандай қаҳрамонликлар қилишга чорлаган етуқ шахс эди.

Спитамен, Темур Малик, Жалолиддин Мангуберди каби Ватанимизнинг буюк қаҳрамонлари, Амир Темур ва Мирзо Бобурдек машҳур давлат арбоблари ҳамда шоирларнинг султони деб ном олган, миллатимизнинг улуғ зоти – Алишер Навоий ҳам ўзларининг кўп қиррали фаолиятида, турли миллат ва элатларга нисбатан олиб борган давлат сиёсати ҳамда асарларида миллий мафкурани юксак даражада қадрлаган, уни амалга оширганлар. Соҳибқирон бобомизнинг “Куч-адолатдадир” деб номланган шиорининг қудрати билан Марказий Осиё ҳудудидаги барча миллат ва элатларни бирлаштиришга, уларнинг муносабатларини миллий мафкура мазмунига биноан ўрнатилишига, Ватанимиз тарихида биринчи бор шундай буюк салтанат барпо этилишига ва улкан бунёдкорлик ишлар олиб борилишига эришди. Алишер Навоийнинг қайси бир асарини олмайлик, унда одамнинг салбий иллатлари қораланади ва шу билан бирга, унинг олий хислатлари қўллаб-қувватланади. Дарҳақиқат, улуғ шоир илми – донишманд бўлишни комилликнинг муҳим шартларидан бири деб ҳисоблайди. Илм орқали одам дунёни ва ўзлигини танийди, касбу кор ва ҳунар ўрганади, оқу-қорани ажратади. Унинг барча асарларида илм олишга даъват, ақл ва заковатни улуғлаш фазилати бўртиб туради. Илм ҳаёт чироғи, инсонни ҳайвондан ажратадиган асосий сифатдир. Бойлик ёки мансаб илинжида илм ўрганиш гуноҳдир:

Илми ким воситаи жоҳ этар,

Ўзинию халқини гумроҳ этар.

Фахр билан таъкидлашимиз керакки, ҳозир диёримизда миллий мафкура давлатимиз томонидан қўллаб-қувватланмоқда, ижтимоий ҳаётимизнинг барча жабҳаларида тўлоқонли амал қилиши учун керакли бўлган қонун-қоидалар қабул қилинмоқда ва ҳоказо. Шунинг ҳам эсдан чиқармаслигимиз лозимки, жаҳон миқёсида мафкуравий зиддиятлар кескинлашиб, таҳдидлар кучайиб бораётган бир вақтда, Ватанимизда бу ғоянинг узул-кесил амал қилиб бориши барчага ҳам маъқул бўлмоқда деб бўлмайди. Баъзи бир ғанимларимиз миллий мафкурани Ватанимиз равнақ топишининг энг муҳим омилларидан бири эканлигини жуда ҳам яхши билади ва шунинг учун улар қандай бўлмасин, жамиятимиздаги

миллатлараро муносабатларни бузишга ва уларнинг ўртасига раҳна солишга минг бор уринмоқдалар. Кўпчиликка маълумки, бугунги кунда мамлакатимизда Президент Ш.Мирзиёев бошчилигида халқни миллий мафкура асосида бирлаштириш, қонун устуворлигини таъминлаш, жамиятда адолатни қарор топтириш бўйича, қўшни давлатлар билан алоқаларни яхшилаш борасида кенг кўламли ислохотлар амалга оширилмоқда.

Бу ғоя фуқаролик жамиятини қуришнинг асосий куч-қуввати манбаи сифатида намоён бўла бошлади. Биз жамиятимизда миллий мафкурани лозим даражада шакллантирмас эканмиз, ғоявий бўшлиққа чек қўймас эканмиз, жамият тараққиётида тартибсизлик ҳолатлари давом этаверади. Миллий мафкурани англаш одамларнинг онги, тафаккури, шуури ва маданияти асосида шаклланади. Шу боис биринчи навбатда аҳоли, айниқса, ёшлар ўртасида миллий мафкурани сингдиришни кенг йўлга қўйишимиз лозим. Оддий қилиб айтганда, фарзандларимизга болалик пайтидан “яхши” ва “ёмон”, “мумкин” ва “мумкин эмас” деган тушунчалар ўртасидаги фарқни ўргатишимиз, ўзимиз эса уларга доим шахсий намуна бўлишимиз керак. Биз жамиятда шундай мафкуравий маданиятни шакллантиришимиз керакки, унга мувофиқ Конституция ва қонунларга амал қилиш, бошқаларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, шаъни ва қадр-қимматини ҳурмат қилиш мажбурият эмас, балки кундалик қоида ва одатга айланиши шарт.

Юксак ҳуқуқий маданият – демократик жамият пойдевори ҳамда ҳуқуқий тизим етуқлигининг ифодасидир. У жамиятда турли хил ҳаётий жараёнларга фаол таъсир кўрсатувчи, фуқароларнинг жипслашувига кўмаклашувчи, жамиятнинг яхлитлиги ҳамда батартиблигини таъминловчи ва мустақамловчи омилдир. Жамиятимизда ҳукм сураётган ўзаро дўстлик ва ҳамжиҳатликни янада ривожлантириш, қайси миллат, дин ва эътиқодга мансублигидан қатъий назар, барча фуқаролар учун тенг ҳуқуқларни таъминлаш эътибор марказида бўлади. Уларнинг ўртасига нифоқ соладиган экстремистик ва радикал ғояларни тарқатишга Ўзбекистонда мутлақо йўл қўйилмайди.

ФЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎХАТИ:

1. Мирзиёев Ш. Аждодлар фаҳримиз. Ёшларга донолар ўғити. Т.: Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2018.

2. Мирзиёев Ш. Янги Ўзбекистон стратегияси. Т.: “Ўзбекистон” нашриёти., 2021.

3. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг “Янги Ўзбекистон” газетаси бош муҳаррири Салим Дониёровнинг саволларига жавоблари. Янги Ўзбекистон демократик ўзгаришлар, кенг имкониятлар ва амалий ишлар мамлакатига айланмоқда. Тошкент.: “O‘qituvchi” MU, 2021.

4. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. Тошкент, Oqituvchi MU MCHJ, 2021

5. Usta-Azizova Dilnoza Ahrarovna, Shoyimova Shohista Sanakulovna, Karimova Miyassar Djamalitdinovna, Gafurova Nodira Mirkhasilovna, Jabborova Yulduz Jumaniyazovna. Pedagogical and psychological approach to teaching social and humanitarian sciences in medical universities. Vidyabharati International Interdisciplinary Research Journal 13(2) 2021, 27-31 бетлар
6. Абдулла Авлоний. Туркий Гулистон ёхуд ахлоқ. – Т.: Ўзбекистон, 1992.
7. Джабборова Ю.Д. Глобаллашувнинг янги босқичида шахс мафкуравий тарбиясининг аҳамияти. Педиатрия журналы 2022 йил 2-сон. 126-129 бетлар
8. Джабборова Ю.Д. Маҳмудхўжа Беҳбудийнинг ҳуқуқ соҳасидаги ислохотлари. Образование и инновационные исследования №4. 2023 йил.163-167 бетлар
9. Джабборова Ю.Д. Правоведение. Ўқув қўлланма Тошкент 2022 йил. 224 бет
10. Джабборова Ю.Д. Ўзбекистон Республикасида инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчларини ўқитишда замонавий амалий машғулот таълим технологияси. Олий тиббий таълимда замонавий технологияларнинг қўлланилиши ва самарадорлиги. Мақола ва тезислар тўплами Тошкент 2017 йил. 76-182 бетлар
11. Джабборова Ю.Д. Умумбашарий мерос.“Педиатрия” журналы №4 2021 йил, 202-204 бетлар
12. Джабборова Ю.Д., Абдуллаева Й.Ш.Мустаҳкам оила йили Давлат дастури муҳокамаси. Мустаҳкам оила йилига Бағишланган ТИЖ 40-илмий-назарий анжуман Тошкент 2012. 3-4 бетлар
13. Джабборова Ю.Д., Акмалова А.А.Буюк ва муқаддасан, Мустақил Ватан.Мустаҳкам оила йилига Бағишланган ТИЖ 40-илмий-назарий анжуман Тошкент 2012. 20-21 бетлар
14. Джабборова Ю.Д., Ахмедова М.А. Алимова М.М..Значение развития духовно- нравственной культуры у студентов медицинского вуза. Научный аспект №2 2015 том 000 <<Аспект>> г. Самара, 2015 г.
15. Джабборова Ю.Д., Ахмедова М.А Алимова М.М.Янги замонавий педагогик технологияларнинг мақсади ва уларнинг Олий таълим муассасаларида қўлланилиши мақола. ТошПТИ республика ўқув –услугий конференцияси мақолалар Тошкент 2016. 50-56 бетлар
16. Джабборова Ю.Д., Ахмедова М.А. Нурматова М.А. Забота о старшем поколении –наше достойное будущее. Научный аспект №1-2016 том 000 “Аспект” г.Самара, 2016 67-71 бетлар
17. Джабборова Ю.Д., Ахмедова М.А..Значение духовно-нравственного воспитания в формировании личности будущего врача и успешности его последующей профессиональной деятельности. Республика Узбекистан- образование и воспитание молодежи. Материалы второй традиционной научно-практической конференции часть №7 Тошкент 2013. 45-55 бетлар

18. Джабборова Ю.Д..Инсон камолоти."Баркамол авлод эзгу мақсадимиздир". Илмий-амалий анжуман. ТашПМИ. Тошкент 2010. 41-42 бетлар.

19. Джабборова Ю.Д..Инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари кафолатини яратиш."ЎзМУ қошидаги ОПИ малака ошириш тизимида тарихий хотира ва психологик, психологик асослар" Тошкент 2009. 68-69 бетлар.

20. Джабборова Ю.Д..Конституция ёшларни ҳуқуқий маданиятини шакллантиришда муҳим манба."Баркамол авлод буюк юрт истиқболи" Республика илмий амалий анжуман материаллари. Бухоро 2014. 62-63 бетлар

21. Джабборова Ю.Д..Конституция асосий қонунимиз."Педиатр" газетаси. ТашПМИ. Тошкент 2003. 1 бетлар.

22. Джабборова Ю.Д..Конституция асосий қонунимиз."Педиатр" газетаси. ТашПМИ. Тошкент 2003. 2 бетлар.

23. Джабборова Ю.Д..Конституциямиз-олий қомусимиз."Pediatri" газетаси, №7-8(737-738) ТошПМИ. Тошкент 2011. 3 бет

24. Джабборова Ю.Д..Маънавий ва миллий мерос."Ўзбекистонда демократик ислохотларни ривожлантиришни долзарб вазифалари" Тошкент 2005. 81-84 бетлар.

25. Джабборова Ю.Д..Соғлом авлод-юрт келажаги."Соғлом турмуш тарзи маънавий баркамол авлод пойдевори" Илмий амалий конференция материаллари. Тошкент 2014. 51-53 бетлар

26. Джабборова Ю.Д..Суд-ҳуқуқ тизимини либераллаштириш демократик жамиятни белгиси."Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йилига" бағишланган ТИЖ 39-илмий назарий анжуман ТошПМИ. Тошкент 2011. 83 бет

27. Джабборова Ю.Д..Суд-ҳуқуқ тизимини либераллаштириш фуқаролик ҳуқуқий демократик давлат қуришнинг асоси."Pediatri" газетаси, №7-8 (725-726) ТошПМИ. Тошкент 2011. 4-5 бетлар

28. Джабборова Ю.Д..Тиббиёт олийгоҳларида ҳуқуқшунослик фанини ўқитишда янги педогогик технология усуллари қўллаш. "Современные методы и методика преподавания в медицинских ВУЗах" материалы Республиканской учебно-методической конференции Тошкент 2008. 111-112 бетлар.

29. Джабборова Ю.Д. Ўзбекистон сиёсий тизимини либераллаштириш қатъий ва изчиллик билан амалга оширилмоқда. "Педиатр" газетаси. ТашПМИ. Тошкент 2007. 2 бетлар.

30. Уста-Азизова, Дилноза Ахраровна, and Гулруххон Абдуллахужаева. "ОСНОВНЫЕ НАВЫКИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБЩЕНИЯ В МЕДИЦИНЕ." Colloquium-journal. No. 1-4. Голопристанський міськрайонний центр зайнятості= Голопристанский районный центр занятости, 2019.

31. Мирзаева, Ш. Р., and Н. А. Мирзаева. "Психолого-педагогические дисциплины в подготовке врачей и медсестер высшей квалификации." Экономика и социум 2-3 (15) (2015): 580-582.

32. Шойимова, Шохиста Санакуловна, and Сохиба Халбаевна Усманова. "Касб танлашга таъсир этувчи асосий омиллар." Интернаука 7-2 (2019): 84-85.